

Je nutné, aby politicky organizovaná katolícka verejnosť presadzovala, aby konečne prestali prípady každého zámerného šikanovania kléru, aby otázka vhodnosti a nevhodnosti duchovných osôb k funkciám ktoré zastávajú, riešili sa urýchlene podľa dohody výkonnej moci s cirkevnými orgánmi, prípadne vlády s Vatikánom, keby azda šlo o biskupov. Nie je už udržateľný stav, v ktorom celá rada kňazov márne čaká na "preverenie" alebo rozsudok ľudových súdov a nemôže vykonávať svoj úrad. Cirkev sama je ochotná potrestať previnilca proti štátu v duchu can. 2335. Práve tak naliehavá je otázka katolíkov, ktorí ostanú občanmi nášho štátu, ale predbežne neovládajú plne slovenčinu (reslovakizácia, otázka maďarských robotníkov prikázaných prácou do Čiech a pod.) - je nutné zabezpečiť im nutnú pastoráciu, pretože inak odcudzia sa cirkvi a budú mať dojem, že po stránke duchovnej nie je o nich dostatočne postarané.

Slovenskí katolíci - spolu s nimi predstavitelia kléru nesmú byť bezdôvodne upodozrievaní zo sympatie k ľudáctvu a z negácie terajšieho štátneho zriadenia. Je potrebné poskytovať im plnú možnosť uplatnenia sa vo verejnom živote - tým bude najlepšie dokumentované, že naplno stoja na pôde štátu a že sú schopní prínosu, ktorý upevní základy Československej republiky.

VI Úsilie o všeobecnú konsolidáciu

Československá republika vyvíjala neobyčajne intenzívne úsilie po hospodárskej konsolidácii - v tejto snahe je slovenskými katolíckymi plne podporovaná - lenže okrem konsolidácie hospodárskej a politickej existuje problém tiež konsolidácie mravnej. Desaťtisíccky rodín žije na Slovensku v právnej neistote, aparát ľudových súdov zrejme nestačí spracovať všetky prípady, ktoré sa mu predkladajú, rozsudky bývajú niekedy veľmi náhodilé a snád' i po stránke dokazovacej vadné. Je načase, aby tiež táto mravná stránka nášho verejného života bola konsolidovaná tým spôsobom, že duch pomsty a odvety bude nahradený duchom odôvodneného kresťanského milosrdenstva. O toto pojmie musí sa usilovať každá tá politická strana, ktorá zastupuje väčšinu katolíckych voličov - a je potrebné, aby tiež tento názor prezentovala na najvyšších miestach a pojala ho do svojej taktiky a do svojho programu. Základné zásady nášho verejného života nemôžu byť predsa v rozpore s príkazom náboženského a etického milosrdenstva.

Konsolidácia hospodárska, politická, právna a mravná - hľ'a to, čo najviac môže prispieť nášmu milovanému štátu a pomôcť zahojiť rany, spôsobené vojnou. Toto konsolidačné úsilie zodpovedá svetovému názoru katolíckemu - a je preto nutné dať mu možnosť uplatnenia sa všade tam, kde je to potrebné.

Týchto niekoľko myšlienok dovolil som si predložiť k pozornosti Vašej Excelencii a zároveň posielam tento list ostatným slovenským najdôstojnejším pánom biskupom. Viem, že ani cirkev ani hierarchie nemôžu a tiež ani sa nesmú stotožňovať s žiadnym politickým programom, avšak je dôležité, aby včas podrobili kritike každý nábeh podobnému programu, pretože len tak sa vyhneme nedôslednosti, polovičatosti a náhodilých chýb. O túto kritiku prosím tiež Vašu Excelenciu a všetkých najdôstojnejších pánov biskupov - nech láskavo posúdia, zhodnotia tieto myšlienky a dajú smernice k ďalšiemu postupu.

Teraz mi ešte zostáva poprosiť Vašu Excelenciu o odpustenie, že som takto zneužil Vašu trpezlivosť a pripojiť Vám svoje uistenie o úprimnej oddanosti a najhlbšej úcte.

Dr. Ivan Pietor
minister dopravy

Štátny oblastný archív Prešov, f. Gréckokatolícke biskupstvo, kart. 981, č. 999/ 1947

Program sociálnej demokracie na Slovensku.

1. Program sociálnej demokracie na Slovensku.

Vývoj vecí u nás na Slovensku napriek strašnému a neblahému dedičstvu poslednej vojny je až dosiaľ v mnohom lepší, ako v ktorejkoľvek inej zemi okolo nás. Podarilo sa nám uskutočniť mnohé veci, o ktoré inde márne usilujú a bojujú. Zjednodušili sme našu straníckopolitickú sústavu. Nevrátime sa už k bývalému starému politickému roztriešteniu. Podarilo sa nám udržať a spevniť národnú jednotu, i keď sú - ako ani ináč v demokracii nemôže byť - rozdielne názory na riešenie toho či onoho problému politického alebo hospodárskeho. Podarilo sa nám celkom rýchle vyriešiť mnohé hospodárske problémy. Slovenská sociálna demokracia sa hlási k podielu na vykonanej práci. Sme si vedomí, že máme tiež veľkú mieru zodpovednosti za vývoj vecí v tejto republike. Je pochopiteľné, že chceme mať tiež rovnakú mieru práv a moci, nielen vo vláde, ale všade, ako v obciach, okresoch, v krajine, v závodoch, odboroch, taktiež vo všetkých zložkách nášho verejného života hospodárskeho aj politického. Tam, kde tento spravodlivý podiel práv z tých či oných dôvodov dosiaľ nemáme, tam, kde je nám dosiaľ upieraný, budeme ho žiadať a chcieť bez ohľadu na to, kto nám toto právo upiera a z akých dôvodov. Dôsledné uplatňovanie tohto práva neznamená, nemôže a nesmie znamenať ani oslabenie, alebo snád' narušenie národnej jednoty, ale naopak sme presvedčení, že to povedie k zvýšenej dôvere, k zlepšeniu a prehĺbeniu spolupráce a k upevneniu národnej jednoty pracujúceho ľudu miest a dedín. Chceme postupovať solidárne so všetkými ako rovný s rovným. Boli sme a budeme i naďalej v Národnom fronte partnerom poctivým, nezáľudným, partnerom, na ktorého možno v každom smere spoľahnúť. Je preto len prirodzené, že rovnakú poctivosť žiadame a budeme žiadať tiež od tých druhých. Zdôrazňujeme, že túto vzájomnú dôveru a vzájomnú spoluprácu skutočne potrebujeme dnes viac ako inokedy. Prekonali sme mnohé ťažkosti a vyriešili sme mnohé problémy, ale mnoho ťažkých máme dosiaľ pred sebou. Sú pred nami veľké problémy politické aj hospodárske. Tieto problémy musíme sa tiež snažiť riešiť spoločne a solidárne.

P R O G R A M

sociálnej demokracie na Slovensku pozostáva z dvoch častí a to:

A/ z prehlásenia zásad,

B/ z akčného programu budovania slobodnej, ľudovo-demokratickej republiky.

A/ PREHLÁSENIE ZÁSAD:

1. Vedecký socializmus

Sociálna demokracia nadväzujúc na duchovný odkaz myšlienkových tvorcov moderného socialistického hnutia hlási sa k vedeckému socializmu, ktorý vychádza z poznania, že všetko je podrobené zmene a vývoju.

2. Vyšší vývojový stupeň spoločnosti

Sociálna demokracia sa usiluje o vyšší vývojový stupeň ľudskej spoločnosti, ktorý je daný rozmachom technického pokroku s veľkou revolúciou pokrokových síl hospodárskych, spoločenských a mravných.

3. Každý podľa svojich schopností - každému podľa jeho potreby

Sociálna demokracia žiada odstránenie kapitalistickej sústavy, ktorá sleduje prospech jednotlivca na úkor väčšiny, - žiada nastolenie vyššej spoločenskej sústavy -, v ktorý každý

podľa svojich schopností a síl musí pre obecné blaho pracovať a za to bude odmenený najprv podľa vykonanej práce a neskôr podľa všetkých jeho potrieb.

4. Sociálna demokracia ako nástroj úsilia o vyšší spoločenský poriadok

Úspechy, ktorých dosiahla na poli kultúrneho, politického a sociálneho povznesenia pracujúceho ľudu, ju k tomu plne oprávňujú. Jej obetavá a široká účasť v zápase o slobodu proti nacizmu a veľké obete, ktoré priniesla pre blaho národa a vlasti, ju oprávňujú, aby sa znovu postavila do popredia politického, hospodárskeho budovania slobodnej ľudovo-demokratickej ČSR.

5. Postup socialistického hnutia

Sociálna demokracia sa stavala proti revolučným akciám v dobe, kedy tieto mohli vyvolať pravicovú diktatúru. Akonáhle však nastala situácia, ktorá medzinárodne revolučnú akciu odôvodňovala - postavila sa sociálna demokracia na čelné miesto revolučnej akcie.

6. Víťazstvo a zmeny politickej, hospodárskej a sociálnej skladby

Slávne víťazstvo československej revolúcie znamená úspešné zakončenie národno-oslobodeneckého a sociálno-revolučného úsilia k obnoveniu samostatného čsl.(československého) štátu. Revolučné zmeny sú tak hlboké, že vylučujú návrat k bývalým pomerom.

Sociálna demokracia stáva sa celou svojou silou na obranu týchto výdobytkov.

Vzrastajúca aktivita pracujúcich vrstiev vedie k uskutočneniu ústavnej zásady, že ľud je zdrojom štátnej moci. Tejto zásade odpovedajú: nová forma verejnej správy, jednotné odborové hnutie, účasť závodných rád na hospodárskej obnove štátu.

7. Politické, správne a hospodárske úkoly

V oblasti politickej chce sociálna demokracia byť pevnou chrbtovou kosťou národných výborov a snažiť sa, aby tieto nové ľudové organizácie zvládli obtiaže pracovné i osobné, a aby sa stali hlavným pilierom budovania ľudového štátu.

Pretože podmienka náležitého vybavenia N.(árodných) V.(ýborov) od miestnych až do ústredných orgánov je otázkou politických strán, chce sociálna demokracia nesebecky ...prispieť k riešeniu tohto úkolu.

V oblasti hospodárskej sa stala sociálna demokracia zástankyňou najrýchlejšej hospodárskej obnovy, znárodnenia baní, kľúčového a veľkého priemyslu, energetických zdrojov, poštátnenia bánk a poisťovní.

8. Socialistické riešenie jediným východiskom

Socializmus prestáva byť len záujmom robotníckej triedy, stáva sa podmienkou sociálneho rozvoja národa je preto tiež záujmom štátnym a národným, lebo zodpovedá prirodzenému vývoju.

9. Ľudová demokracia

Spojenie pracujúceho ľudu umožňuje použitie demokratických metód a nastolenie vlády ľudu.

Sociálna demokracia sa činne zúčastnila na revolučnej akcii a chce i naďalej sledovať politiku, ktorá by mohla byť prijatá rozhodnou väčšinou občanov republiky. Sociálna demokracia je stranou demokratickou a zostane ňou i v budúcnosti.

Ľudovej demokracii rozumieme tak, že jednotlivé práva občianske slobody ako:

1/ rovnosť pred zákonom

2/ sloboda osobná a zhromažďovacia

3/ sloboda myslenia

4/ sloboda náboženská

5/ sloboda tlačová musia byť zabezpečené nielen zákonnými predpismi, ale aj hospodárskou prestavbou spoločnosti, ktorá znemožní akékoľvek vplyvy, ktorými by slobody mohli byť v praxi obmedzované, zneužívané alebo zničené. Skutočná demokracia môže byť tvorená len demokratmi a demokratické slobody platia len pre demokratov.

10. Národný front

Celoštátnym výrazom nášho národného odboja domáceho i zahraničného je národný front Slovákov a Čechov, predstavujúcich súručenstvo všetkých politických strán.

Sociálna demokracia čestne plní i bude plniť svoje povinnosti vyplývajúce z jej účasti v Národnom fronte. Sociálna demokracia je stranou konštruktívnej politickej práce. Chce, aby vo všetkých veciach štátnych, správnych, hospodárskych a politických i v celom našom živote národnom a verejnom bol poriadok, aby každý občan mal bezpečný pocit právnej istoty.

11. Čsl.(Československá) Jednota

Pevný zväzok Slovenska a českých zemí je daný prirodzeným, záujmovým spoločenstvom pracujúceho ľudu slovenského i českého a je zdôrazňovaný spoločným úsilím o demokraciu a socializmus.

Otázky vzájomného národného pomeru Slovákov a Čechov bude sociálna demokracia riešiť v duchu najtesnejšej spolupráce pracujúceho ľudu slovenského a českého.

12. Odborové hnutie

Sociálna demokracia sa stáva celou svojou politickou váhou za dodržanie jednoty odborového hnutia, trvá na nej a bude ju hájiť.

Sociálna demokracia ako strana demokratická a socialistická stavia sa za slobodu odborového hnutia. Stavia sa proti politike stranického sektárstva, proti spravovaniu odborov politickými stranami.

13. Strana, národ a medzinárodná solidarita soc. hnutia

Význačná účasť čsl.(československej) sociálne demokratickej strany na národnej revolúcii preukázala, že je stranou národnou. Od počiatku svojej činnosti povznášala kultúrne i sociálne pracujúce vrstvy a tým pôsobila k tomu, že národ našiel v rozhodujúcich chvíľach národného odboja v pracujúcej vrstve sebavedomú a uvedomelú triedu, ktorá niesla význačný podiel na oslobodzovacom boji. Spolupráca socialistických strán všetkých zemí je nezbytnou podmienkou organizácie svetového mieru.

B/ BUDOVANIE REPUBLIKY:

1.Činnosť kultúrno-politická

Z hľadiska zásadného vychádza sociálna demokracia v kultúrnej politike z naprostej rovnosti všetkých občanov bez rozdielu rasy a náboženstva a stavu všetkých občanov na rovnaký stupeň kultúrno-politický a právny.

Socializácia kultúrnych statkov je prvou požiadavkou zdravej kultúrnej politiky štátu.

2. Činnosť hospodársko-politická

Mena a organizácia peňažníctva musí smerovať k tomu, aby peniaze a úver prestali byť mocenským prostriedkom k sociálnemu útlaku a vykorisťovaniu pracujúceho ľudu a nesmie byť hamovkou hospodárskeho a sociálneho pokroku - preto musia všetky zložky menové a organizácie úverové, t. j. ústavy peňažné, komunálne a družstevné byť riadené jednotne podľa skutočných potrieb hospodárskeho života.

Sociálna demokracia je iniciátorkou znárodnenia priemyslu a snaží sa, aby toto opatrenie bolo prevedené dôsledne. Strana sociálnej demokracie vyslovuje sa pre všestranné a sústavné podporovanie remeselnej výroby a považuje za nutné zľavňovať živnostníkom ich výrobné náklady, vymáhať pre remeselníkov účasť na verejných a štátnych dodávkach. Zmodernizovanie, zdokonalenie a zľavnenie dopravy. Uzatváranie výhodných obchodných zmlúv so zahraničím. Doma racionálne prevádzanie distribúcie. Podpora samostatných obchodníkov a živnostníkov. V odbore priamych daní žiadame daňovú reformu v duchu sociálnej spravodlivosti, - požadujeme hospodárne zjednodušenie sústavy priamych daní, ich vyberanie a modernizáciu finančnej správy. Zaisťiť všetkým pracujúcim spravodlivý príjem potravín a tým zaisťiť priamy vývoj budúcej generácie, prispievať k zvýšeniu pracovnej morálky dôsledným prevádzaním hesla "Kto nepracuje nech neje".

Dôsledné prevedenie vyživovacej politiky, t. j. znárodnenie základného a životne dôležitého potravinárskeho priemyslu. Zlepšenie bytovej kultúry - úprava nájomného vzhľadom k príjmu - riadne vybavenie bytov.

3. Činnosť sociálno-politická

Dôsledné prevádzanie ochrany práce a uskutočňovanie socialistických zásad: „Kto nepracuje nech neje“, a „Každému podľa zásluhy“!

Žiadame, aby doterajšie poistenie bolo rozšírené a prebudované na poistenie národné.

Starostlivosť o mládež vybudovať ako verejnú a všeobecnú, ktorá dá mládeži čo potrebuje.

Zdravie a biologická zdatnosť národa je predpokladom úspešnej politiky národnej i štátnej - preto je ochrana národného zdravia v oboch zložkách, t. j. v zabránení nemociam a vo vlastnej liečebnej starostlivosti vecou verejného záujmu.

Strana sociálne demokratická usiluje sa o sústredenú a riadnu organizáciu starostlivosti o účastníkov odboja za slobodu, obete vojny a nepriateľskej perzekúcie.

4. Činnosť ústavno-právna

Československo je štátom právnym - právny poriadok musí vychádzať z hospodárskych a sociálnych skúseností a musí byť bezpodmienečne rešpektovaný.

Ústava Československej republiky nech je vybudovaná tak, aby Československo bolo štátom parlamentárnym, t. j. parlamentnou demokraciou.

Stredom politického života nech je národné zhromaždenie volené všeobecným priamym, rovným a tajným hlasovaním podľa zásad pomerného zastúpenia. Prezident republiky nech je volený Národným zhromaždením. Vláda nech je zodpovedná Národnému zhromaždeniu.

Ľud slovenský a český vo veľkej väčšine je za jedno v tom, že v jednotnom, nedeliteľnom a spoločnom štáte môžu dôjsť plného uplatnenia všetky národné záujmy slovenské i české, v plnom uplatnení spravodlivého pomeru politického i národohospodárskeho podľa skutočného stavu.

Slováci a Česi sú rovnocenní v rámci jednotnej a nedeliteľnej republiky - vzbudzovanie národnej neznášanlivosti nech je prehlásené za jednanie trestné a protištátne.

Za základ vzájomného ústavno-právneho pomeru Slovákov a Čechov považujeme dohodu vlády Československej a predsedníctva Slovenskej národnej rady z 31. mája 1945.

Osobná sloboda občanov a sloboda prejavu a mienky sa zaručuje, taktiež sloboda presvedčenia, vedeckého bádania a jeho hlásania, sloboda náboženského presvedčenia každého jedinca sa zaručuje, pokiaľ sa neprotiví štátnym záujmom.

Rovnosť štátnych občanov je základným pravidlom nášho štátneho zriadenia.

Občanom inej národnosti ako je slovenská a česká, nebudú zaručené žiadne menšinové práva.

Ústavne nech je zaručený socialistický ráz republiky.

Verejná správa nech je decentralizovaná a odbyrokratizovaná.

5. Činnosť družstevná

Čsl.(Československá) soc.(iálno) dem.(okratická) strana pojala už v roku 1907 do svojho programu podporu družstevného hnutia, usiluje o založenie:

a/ družstiev spotrebných

b/ družstiev stavebných

c/ družstiev peňažných a poisťovacích ako aj o vydanie jednotného zákona družstevného.

6. Strana a brannosť štátu

Československá sociálna demokracia prijala jasné, nekompromisné prehlásenie vládneho programu z 5. mája 1945, podľa ktorého je naša armáda budovaná ako armáda nová, demokratická, spätá s ľudom, ktorý jej dôveruje. Vojak v činnej službe nesmie konaním vojenskej povinnosti utrpieť ani hmotnú ani sociálnu ujmu na svojej životnej dráhe. Žiada sa úprava pomerov ďalej slúžiacich.

Dôstojník musí byť vojakom radcom a vzorom.

Žiadame zaradenie príslušníkov rotmajsterského zboru do zboru dôstojníkov.

Osvetovou činnosťou zaručený bude ľudový, demokratický duch v armáde.

7. Strana a mládež

Mládež je základom spoločnosti - naša mládež je a bude hnacou silou našej ľudovej demokracie.

Žiadame vybudovanie zdravotnej a sociálnej starostlivosti o mládež. Stojíme za jednotnou organizáciou telesnej výchovy. Chceme každému príslušníkovi našich národov dať základné vzdelanie.

Žiadame organizáciu odborného a učňovského školstva.

Žiadame dobudovať školenie povinné u poľnohospodárskej mládeže.

Žiadame prevedenie skutočnej demokratizácie vzdelania a to ako stredoškolského, tak aj vysokoškolského.

Zapojenie mladej generácie do výstavby republiky.

8. Program poľnohospodársky

Poľnohospodárstvo je nepostrádateľnou súčasťou života národa.

Zdravá, sociálne zaistená dedina je jedným z nosných pilierov národného a štátneho života.

Preto sa zasadzujeme za:

- a/ zvýšenie úžitkovosti pôdy a zvýšenie produktivity
- b/ nová úprava pozemkovej držby zaistí spokojný život
- c/ hospodárske zabezpečenie roľníckej rodiny
- d/ výstavbu vzorných obcí
- e/ zvýšenie kultúry na dedine
- f/ riadne organizovanie zdravotnej služby na dedine
- g/ sociálnu ochranu poľnohospodárskeho robotníctva
- h/ výchovu roľníckej mládeže
- ch/ poistenie poľnohospodárov
- i/ technické zdokonalenie poľnohospodárskej výroby
- j/ vybudovanie poľnohospodárskeho priemyslu
- k/ podporu poľnohospodárskeho družstevníctva

9. Práca medzi ženami

Sociálna demokracia trvá na dôslednom zrovnoprávnení žien na poli politickom.

Každá žena nech je vychovaná a vzdelaná pre také povolanie, v ktorom by mohla ostať i po výdaji.

Zárobkovú činnosť žien umožniť stavbou domov vybavených všetkým technickým pokrokom, ktorý uľahčuje vedenie domácnosti. Ženy nesmú byť zamestnané v povolaniach, ktoré sú škodlivé ich zdraviu a znižujú schopnosť priniesť na svet zdravé dieťa.

Žiadame zavedenie riadnej starostlivosti o matku a dieťa už pred narodením tohto.

Žiadame reformu zastaralého práva rodinného, nahradenie moci otcovskej mocou rodičovskou, zrovnoprávnenie nemanželských detí s manželskými a úprava práva rozlukového v duchu modernom.

10. Program samosprávny

Organizačným princípom národných výborov stala sa všetka správa v obciach, okresoch a zemiach samosprávou, v ktorých ľud nie je len poddaným objektom inými spravovaným, ale výlučne a jedine sám sebe svojim správcom.

Obnovenie krajského zriadenia približuje verejná správa ľudu a povzbudzuje zdravé snahy regionálne.

Jednotnosť vôle ľudu, autorita štátu a sloboda občianstva nech je zaručená inštančnou a služobnou podriadenosťou miestnych národných výborov okresným, okresných národných výborov krajským a krajských národných výborov zemským národným výborom.

Zemské národné výbory nech sú konečnými odvolacími stolicami v prevážnej väčšine záležitostí verejnej správy.

Obce nech sú základ samosprávy.

K plneniu rozsiahlych úkolov nech sú samospráve poskytnuté dostatočné príjmy, plynúce zo zdrojov samostatných, na štátnych príjmoch nezávislých, upraveným zákonom.

Úverová politika komunálna nech je podporovaná zvláštnymi lacnými sadzbami pre úver na investície verejnoprávne a jednoduchými technickými formami úverov.

11. Strana a osídlenie

Sociálna demokracia sleduje bedlivo vývoj osídľovacieho plánu a zúčastní sa na jeho riešení. Stanovila si nasledujúci program:

- a/ Osídlenie pohraničia musí byť v celej ČSR dôsledné a jednotné,
- b/ všetka pôda a všetok majetok bude konfiškovaný a prevedený do československých rúk,
- c/ nebude existovať nemecké alebo maďarské školstvo,
- d/ hospodárska výstavba pohraničia bude účelne upravená a spätá s hospodárstvom vo vnútrozemí,
- e/ kultúrny vývoj bude plne podporovaný,
- f/ presun do pohraničia bude kontrolovaný - elementy nepoctivé budú stíhané všetkými prostriedkami,
- g/ súkromná iniciatíva podnikania bude podporovaná, taktiež i družstevníctvo,
- h/ prostriedkov, získaných konfiškáciou sa použije na výstavbu pohraničia,
- ch/ bude organizovaný odsun Nemcov a Maďarov na zásadách ľudskosti,
- i/ vytvorenie vzorných socialistických podnikov.

12. Odborové hnutie

Sociálna demokracia sa stavia celou svojou politickou váhou za dosiahnutú jednotu odborového hnutia. Bude ju hájiť vždy a proti každému ako významný prostriedok pracujúcej triedy v boji proti vykorisťovaniu a za socializmus, ako veľký odkaz národnej revolúcie.

Chceme, aby odbory boli silné - preto jeden závod - jedna odborová organizácia pre mužov, ženy a mládež.

Sociálna demokracia ako strana demokratická a socialistická trvá na zásade slobodného odborového hnutia. Stavíme sa proti politike stranického sektárstva v odboroch.

Strana považuje jednotnú a jedinú svetovú odborovú organizáciu za dôležitú vymoženosť a pokrok v boji proti sociálnej reakcii.

13. Jednotná telesná výchova

Telesná výchova je hodnotnou súčasťou kultúrneho života národa - preto sociálna demokracia podporuje jej rozvoj vo všetkých zložkách národa.

Jednotná organizácia budovaná na osvedčených metódach našej telesnej výchovy má zhrnúť a prevádzať všetky odvetvia: telocvik, šport, skauting a všetkých príslušníkov národa má viesť týmito prostriedkami k fyzickému zdraviu, zdatnosti, mravnej čistote, duševnej vyspelosti k ideovému štátne - politickému presvedčeniu.

14. Strana a bezpečnosť

Národná bezpečnosť musí byť vybudovaná na rýdze demokratickom podklade.

Bezpečnostné orgány sú výkonné zložky vnútorné národnej bezpečnosti podriadené národným výborom.

Žiadame riadnu očistu celého bezpečnostného zboru.

Nech je s urýchlením vydaný zákon o vnútornej národnej bezpečnosti.

Závodná milícia je dôležitá zložka obrany našej výroby oproti škodcom vnútorným ako vonkajším. Ako dobrovoľné zbory stoja pod kontrolou závodných rád a odborového hnutia.

Aby príslušníci národnej bezpečnosti mohli plne konať svoje povinnosti, musí sa uskutočniť ich hmotné zabezpečenie.

Sociálne demokratická strana žiada, aby tí, čo sa v dobe neslobody prehrešili na národnej cti alebo pomáhali nepriateľovi, boli prísne potrestaní.

15. Socialistická propagácia

Propagácia je výplod modernej civilizácie a pokroku. Dobrá propagácia je mohutná zbraň, ktorá môže výdatne napomáhať rozvoju kultúrnemu ako aj sociálnych snáh. Preto i sociálna demokracia musí sebe vybudovať riadnu propagačnú službu.

Cieľom našej propagačnej činnosti je a bude naše členstvo, ktoré musí byť vyzbrojené vedomosťou a sebavedomím. Je mravnou povinnosťou každého nášho súdruha a súdružky, aby vždy a všade na zhromaždeniach i mimostraníckych obhájili svoju stranu a jej program.

Slovenský národný archív Bratislava, fond Sociálna demokracia na Slovensku, a. j. 11

Dokument č. 91

Programové zásady Demokratickej strany

Programové zásady Demokratickej strany

I.

Vznik a poslanie Demokratickej strany

Ján Kollár:

„Sám svobody kdo hoden, svobodu má vážiti každou,
ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok.“

Vznik DS - strana Slov.(enské) nár.(odné) povstanie

Demokratická strana vznikla v najťažších chvíľach ľudstva za druhej svetovej vojny, keď sa slovenský národ so zbraňou v ruke postavil proti nemeckým dobyvateľom a zaujal miesto po boku všetkých demokratických národov sveta. Odmietol tak samostatnú štátnosť z vôle Hitlera, najväčšieho zotročiteľa národov v dejinách.

Demokratická strana sa organizovala ako hnutie, ktoré malo zmyť hanbu na slovenskom národe, uvalenú režimom, spolupracujúcim s najväčším nepriateľom Slovanstva a demokratického sveta. Bolo to hnutie za obnovu československej demokracie založené T. G. Masarykom, M. R. Štefánikom a Dr. E. Benešom. Toto hnutie vychýľilo v Slovenskom národnom povstaní roku 1944 a nadobudlo celonárodného charakteru len preto, že sa zaň postavili všetky vrstvy národa a že najväčší podiel na ňom mal slovenský človek z dedín a mestečiek, roľník a robotník, bez rozdielu náboženského a stranického. Tento slovenský človek v rozhodujúcej chvíli svetového zápasu postavený tvárou nesmiernej presile vojenskej, odvážil sa chopiť zbraň a v slovenských horách po dva mesiace v priamom boji a potom až do konca vojny v partizánskom boji zápasil s armádou nemeckou. Urobil tak nie zo zúfalstva, ale